

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1922-01-28, iš Miuncheno - į Berlyną

Šeštadienis.

Šeštadienis[.]

Tu atleisk man, aš nenorėjau taip rašyti, kad tau skaudu būtų, ir šandie labai gailiuos[.] kad vakar Tau išsiunčiau tokį kvailą laišką.

Šandie kita diena, šandie šiek tiek saulės yra, o aš atsikėliau tik 11 val., pavėlavau kiek, bet tai niekis.

Šandie aš vėlei ramus, vėlei kažkur toli nuo pasaulio, vėlei kažkur užsidariau savy.

Nusprendžiau, kad turiu būt tvirtas. Šandie vėl visa diena dirbu, parašysiu Tau keletą žodelių ir eisiu saulėleidžio spinduliuos pasiūliuoti. Žinai, aš verčiu operą „Eugenijus Oneginas“ [1] – man be galo patinka tas darbas dirbti. Tokios stiprios, tokios gražios, tokios ritmingos eilės. Ir tokio džiaugsmu ir pasitenkinimu aš jas gliaudau ir gulda. Senai aš jau neturėjau tokio smagumo. Ir man taip lengva tai daryti, ir dūšioj lengva. Kažkoks noras pagavo visą „Oneginą“ išversti [2]. Ir aš turbūt tai padarysiu. Aš seniau nežinojau, kad tai yra toks gražus daiktas.

Ką tu rašai apie universitetą ir savo darbą, man rodos[.] Tu klysti kiek. Man rodos, universitete nėra ko ieškoti bendrumos – tą reikalą kiekvienas savaime turi pats atlikti, knygas skaitydamas ir samprotaudamas. Tai, ką tu vadini specializavimos, tai tiktai universitetas ir tegali duoti, tai yra darbo metodika. Tai išmokina kaip tiktai savistoviai dirbti, kaip medžiagos ieškoti, kaip ją naudoti. Bendri mokslai to niekumet neduos, jeigu juos tiktai mokslui galima panaudoti. Tokios bendrumos seniau Maskvoj [3] ir aš ieškojau, bet dabar tokie mokslai manęs nepatenkina, jie begaliniai maža teduoda, arba duoda tai, kas man visai nereikalinga. Man rodos[.] mes jau išaugome tą periodą, kada galima buvo tenkinties taip vadinama „la gaja scienza“ [4]. Tuo tikslu ir universito nėra ko lankyti, tai visa galima padaryti namie. Ir šiuo žygiu Kiršai [5] pavydėti[.] man rodos[.] nėra ko. Man rodos[.] Humboldto universitas [6], kaip ir Maskvoj Šaniavskio [7], nėra mokslo įstaiga, tėra tiktai mokymo įstaiga. Bet mes jau nėsame vaikai. Sąmoningas specializavimos, sąmoninga darbo metodika jokios visumos niekumet neužmuš, įpratins tiktai naudoti tuos įrankius ir aplinkybes[.] su kuriomis žmogus susiduria. Kol insitrauksi į šį darbą, be abejonės[.] šis tas atrodys keista, bet paskui pamylėsi. Man rodos[.] Humboldto universitas su savo visumos mokslais daugiausia ką gali padaryti – tai pagaminti eruditingus diletantus. Tai juk tai buvo rusų mokyklų pagrindinis feleris, ir mes jau nėsame tiek jauni, kad galėtumėm taip žiūrėti į mūsų uždavinius. Man rodos, tu savyje klysti.

O del mano vakarykščio ūpo – tai iš tikrųjų tu man atleisk. Šandie aš jau nežinau, kodel man taip negera buvo. Ar tai buvo įžeista kiek mano savimeilė, ar tai kas kita, tik aš jaučiau, kad aš gavau kažkokį skaudų, neužsipelnytą, niekuo nepamatuotą moralinį smūgį. Bet viskas pasibaigė labai gerai. Pernakt prirašiau eilių, ir tai visą sunkumą kaip ranka nuėmė. Tai gal ir gerai, kad skaudu buvo. O gal, aš nežinau, gal ir todėl dūšioj taip skaudu buvo, kad kažkas buvo pribrendęs, ką aš nežinodamas turėjau parašyt. Aš nežinau, bet viskas gerai. Ir tu man atleisk. Aš nežinau, ką aš tau vakar prirašiau, bet bijau, kad aš gal esu ką nors per skaudaus pasakęs. Nepyksi, gerai? Aš nieko blogo nenorėjau, tiktai kaip buvo dūšioj, taip viskas ir išėjo, o kas ir kaip [-] aš nežinau.

Bet saulė leidžias, o aš dar nebuvau išėjęs iš kambario šandie. Noriu vieną spindulėlį pagauti, kad jis mane pabučiuotų.

O tu? Ar nenori? Žiūrėk, aš nesu toks blogas, kaip tu manai – kam Tu blogai apie mane manai, kam?

KOMENTARAI

- [1] Rusų kompozitoriaus Piotro Čaikovskio operos *Eugenijus Oneginas*, pastatytos pagal rusų rašytojo Aleksandro Puškino eiliuotą romaną *Eugenijus Oneginas* (*Evgenij Onegin*), libreto vertimas į lietuvių kalbą (žr. in: *LLTI BR*, f. 53, b. 572, p. 1–48), dėl kurio Balys Sruoga buvo susitaręs prieš išvykdamas studijuoti į Miuncheną (Lietuvoje opera pastatyta 1923 m.). Balys Sruoga buvo susižavėjęs Aleksandro Puškino kūrinio, ketino jį visą išversti į lietuvių kalbą. Operos libreto vertimas buvo ne tik įkvepiantis, džiuginantis, jis pareikalavo daug darbo, jėgų, todėl ilgainiui sietas ir su rutina, nuoboduliu: „Ir man durną operą verst pasiutusiai nuobodu, keikiu aš ją, net sienos raudonuoja, o vis tik per naktis verčiu ir rytoj pabaigsiu“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1921-11-24, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 661, l. 1v). Operos libreto vertimas baigtas 1921-11-25: „O aš jaučiuos šiandie labai patenkintas – pabaigiau versti operą ir tris veiksmus jau mašinėle perrašiau“ (Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1921-11-25, in: *MLLM GEK 3961/20, MLLM ER1 1794*, l. 1v).
- [2] Viso Aleksandro Puškino kūrinio Balys Sruoga, nors ir ketino (buvo sudaręs sutartį su Švietimo ministerijos knygų leidimo komisija), bet neišvertė (rasti tik pradėto vertimo rankraščiai) (plačiau žr. Algis Samulionis, *Balys Sruoga*, Vilnius: Vaga, 1986, p. 131).
- [3] Balys Sruoga nuo 1916-09-01 iki 1919-08-23 studijavo Petrogrado universitete. Nuo 1916 m. rugsėjo mėn. iki 1918 m. pavasario tęsė studijas Maskvos universiteto Istorijos-filologijos fakultete (paskaitas lankė keturis semestrus).
- [4] „Petrograde jis [Balys Sruoga] klausė daugiau bendrųjų filologijos dalykų – logikos ir psichologijos, kalbotyros įvado, lyginamosios slavų kalbų gramatikos ir pan. [...] Dabar [Maskvoje] pastebimas aiškus posūkis į specialias literatūros ir meno disciplinas. Tai estetikos istorija [...], naujųjų laikų menas ir naujoji filosofija [...], mistinės poezijos istorija [...], taip pat įvairūs literatūros kursai – pradedant Senaisiais Rytai, Egiptu, antika, kuriems B. Sruoga skyrė labai daug dėmesio. Petrograde išklausęs bendrą Vakarų Europos literatūros kursą ir lenkų literatūros istoriją, šiuo metu jis giliau susipažįsta su prancūzų [...], senąja rusų literatūromis [...]“ (Algis Samulionis, *Balys Sruoga*, Vilnius: Vaga, 1986, p. 66-67).
- [5] Faustas Kirša (1891-1964), poetas. 1921-1925 m. studijavo Berlyno universitete vokiečių kalbą, literatūrą, estetiką, Rusų universitete Berlyne – filosofiją, Indijos meną ir architektūrą.
- [6] Kalbama apie Berlyno Humboldtų universitetą, seniausią Berlyno universitetą. Šio universiteto Filosofijos fakultete nuo 1921 m. lapkričio mėn. iki 1923 m. sausio mėn. tris semestrus istoriją studijavo Vanda Daugirdaitė.
- [7] Balys Sruoga, studijuodamas Maskvos universitete, kartu lankė ir „visuomeninį A. Šaniavskio universitetą, kuriame tuo metu paskaitas skaitė žinomi, su modernistinėmis kryptimis susiję XX a. pradžios rusų literatai [...]. Naudojosi ir šio universiteto biblioteka“ (Algis Samulionis, *Balys Sruoga*, Vilnius: Vaga, 1986, p. 67).